

NBP

Centrum Pieniądza
im. Sławomira S. Skrzypka

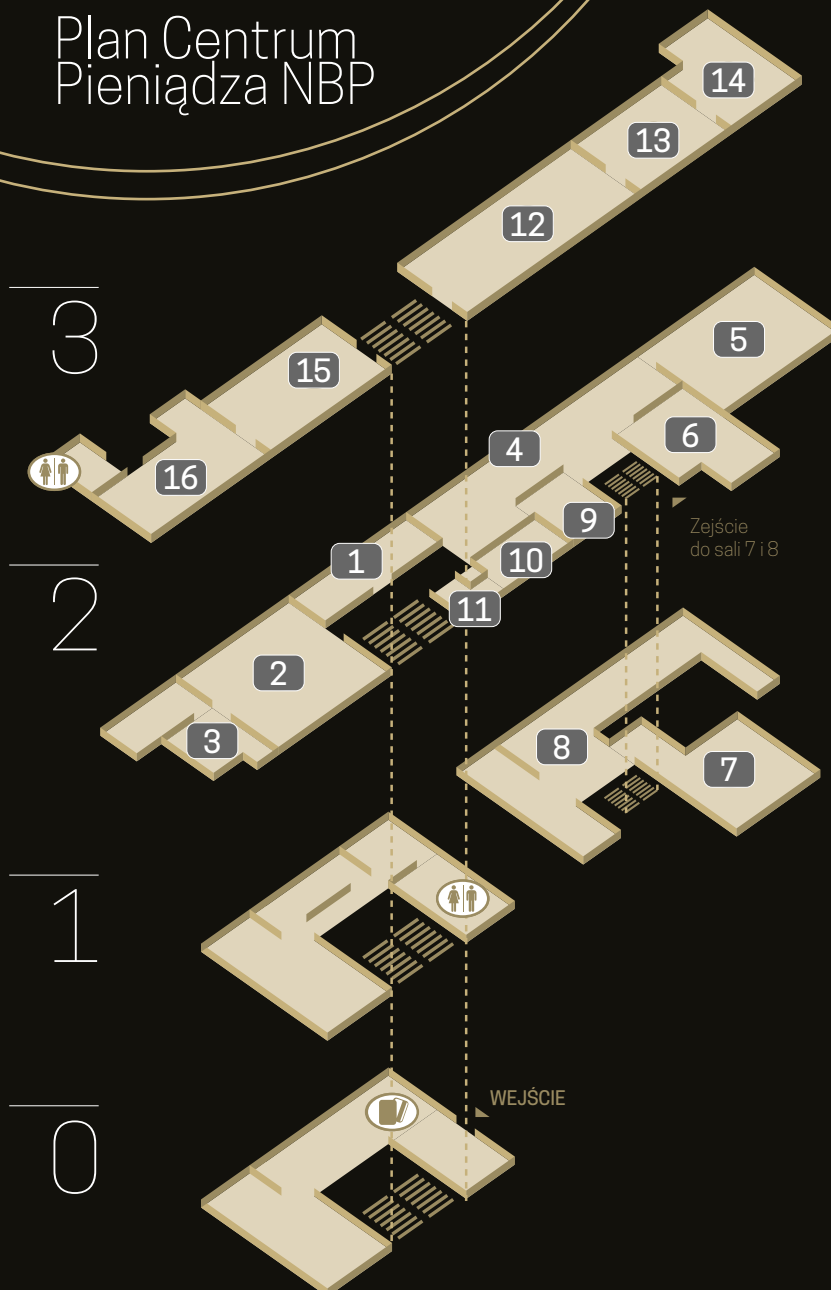
Nr 21
I kwartał 2020 r.

Bankoteka

HISTORIA • EKONOMIA • EDUKACJA

Plan Centrum Pieniądza NBP

POZIOM 3

- 12 Giełda i rynki finansowe
- 13 Nowoczesne systemy płatnicze
- 14 Unie walutowe i gospodarcze
- 15 Twórcą i produkcja pieniądza
- 16 Pieniądz w sztuce
- Toaleta

POZIOM 2

- 1 Spotkanie z pieniądzem
- 2 Antyk-średniowieczno-nowożytność
- 3 Systemy pieniężne
- 4 Ulica Bankowa
- 5 Bank centralny
- 6 Gabinet numizmatyka
- 9 Wojny
- 10 PRL
- 11 Upadek komunizmu

POZIOM 1

- 7 Laboratorium autentyczności
- 8 Skarbiec
- Toaleta

POZIOM 0

- Recepcja

Zapraszamy na stronę www.nbp.pl/centrumpieniadza

Drodzy Czytelnicy

To już 21. numer „Bankoteki”, magazynu wydawanego od 2011 r., kiedy idea przyszłego Centrum Pieniądza Narodowego Banku Polskiego nabrała kształtów i weszła w fazę realizacji. Zanim mogliśmy zaprosić gości do naszej placówki, opisywaliśmy kolejne etapy powstawania Centrum Pieniądza NBP (numery 1–6). Organizujemy też wystawy czasowe (pierwszą w 2013 r.), którym zawsze towarzyszą wydania specjalne „Bankoteki”. Od otwarcia naszej ekspozycji stałej w maju 2016 r. magazyn jest kwartalnikiem, wydawanym również w wersjach angielskiej i rosyjskiej. Wszystkie wydania magazynu można znaleźć na stronach internetowych NBP i Centrum Pieniądza NBP:

<http://www.nbp.pl/publikacje/bankoteka.html>
<https://www.cpnbp.pl/multimedia/bankoteka>

Od początku opisywaliśmy w „Bankotece” bieżącą działalność Centrum Pieniądza NBP oraz „skarby” znajdujące się na ekspozycji. W ostatnich miesiącach doniosłym wydarzeniem dla Narodowego Banku Polskiego był powrót części polskich rezerw złota z Anglii do skarbców NBP. Zostało to uczczone emisją złotej monety kolekcjonerskiej o nominale 100 zł w kształcie sztabki. Jedna z tych unikalnych monet trafiła na ekspozycję w Centrum Pieniądza NBP. O tym, gdzie można obejrzeć ten numizmatyczny rarytas, piszemy w pierwszym artykule tego wydania.

W tym numerze w dziale *Otwieramy gabloty...*, w drugiej części polemicznego artykułu autor wyjaśnia, dlaczego autorstwo XVIII-wiecznej broszury o banku narodowym zostało mylnie przypisane Andrzejowi Kapostasowi (str. 10). Przy okazji zachęcamy, aby podczas wędrowki przez salę Bank centralny zapoznać się z najważniejszymi informacjami dotyczącymi *Planty ułożenia projektu Banku Narodowego*, gdzie Kapostas spisał

założenia co do przyszłego funkcjonowania centralnego banku państwa.

Wielokrotnie omawialiśmy w magazynie ekspozycje i działalność edukacyjną innych banków centralnych i działających pod ich egidą muzeów pieniądza. Bank Francji po wielu latach otworzył podwoje swojego centrum edukacyjnego, i to jakiego! Zapraszamy do zapoznania się z naszą relacją z Citéco, niezwykłego miejsca z unikalną architekturą (str. 14).

W działalność Centrum Pieniądza NBP jest też na stałe wpisane poszerzanie zbiorów wystawienniczych, co zawsze skrupulatnie opisujemy w dziale *Ekspozycje*. Obecnie w sali Skarbiec można już podziwiać misternie zdobioną skrzynię skarbcową (str. 18). Często na naszych łamach przedstawiamy też nowe ekspozycje, które dopiero trafią na ekspozycję. Tym razem kreślimy historię pucharu ofiarowanego wybitnemu inżynierowi, budowniczemu wspaniałych mostów w Stanach Zjednoczonych, synowi wielkiej polskiej aktorki Heleny Modrzejewskiej – Rudolfowi Modrzejewskiemu (znanemu w USA jako Ralph Modjeski – takie nazwisko przyjęła jego matka) (str. 20).

W dziale *Z Kalendarium...* zapowiadamy konkurs o nagrodę Centrum Pieniądza NBP za pracę magisterską na temat historii społeczno-gospodarczej. Prace będą oceniane przez profesorską Radę Programową Centrum Pieniądza NBP. Zapraszamy też ponownie na ekspozycję. W Gabinetzie numizmatyka pokazujemy szafę numizmatyczną zwaną medalierą, gdzie z okazji mikołajek zamieściliśmy – w ramach specjalnej ścieżki zwiedzania dla najmłodszych gości – ciekawe ekspozycje, które omawiali nasi animatorzy.

Przyjemnej lektury

Redakcja „Bankoteki”

Odkrywamy multimedia, otwieramy gabloty

Powrót złota do Polski

100 zł – nowa złota moneta kolekcjonerska o próbie 999,9 **str. 5-9**

Planta – artykuł polemiczny

Errata do bibliografii historii bankowości centralnej w Polsce – cz. 2 **str. 10-12**

Złota moneta kolekcjonerska „Powrót złota do Polski” o nominale 100 zł w Centrum Pieniądza NBP

Narodowy Bank Polski 18 grudnia 2019 r. wprowadził do obiegu złotą monetę kolekcjonerską o nominale 100 zł „Powrót złota do Polski”. W ten sposób bank upamiętnił sprowadzenie do kraju znacznej części rezerw złota NBP, które były dotychczas przechowywane poza jego granicami. Przedsięwzięcie to jest jednocześnie odnowieniem przedwojennej tradycji przechowywania dużej części rezerw złota NBP na terenie Rzeczypospolitej.

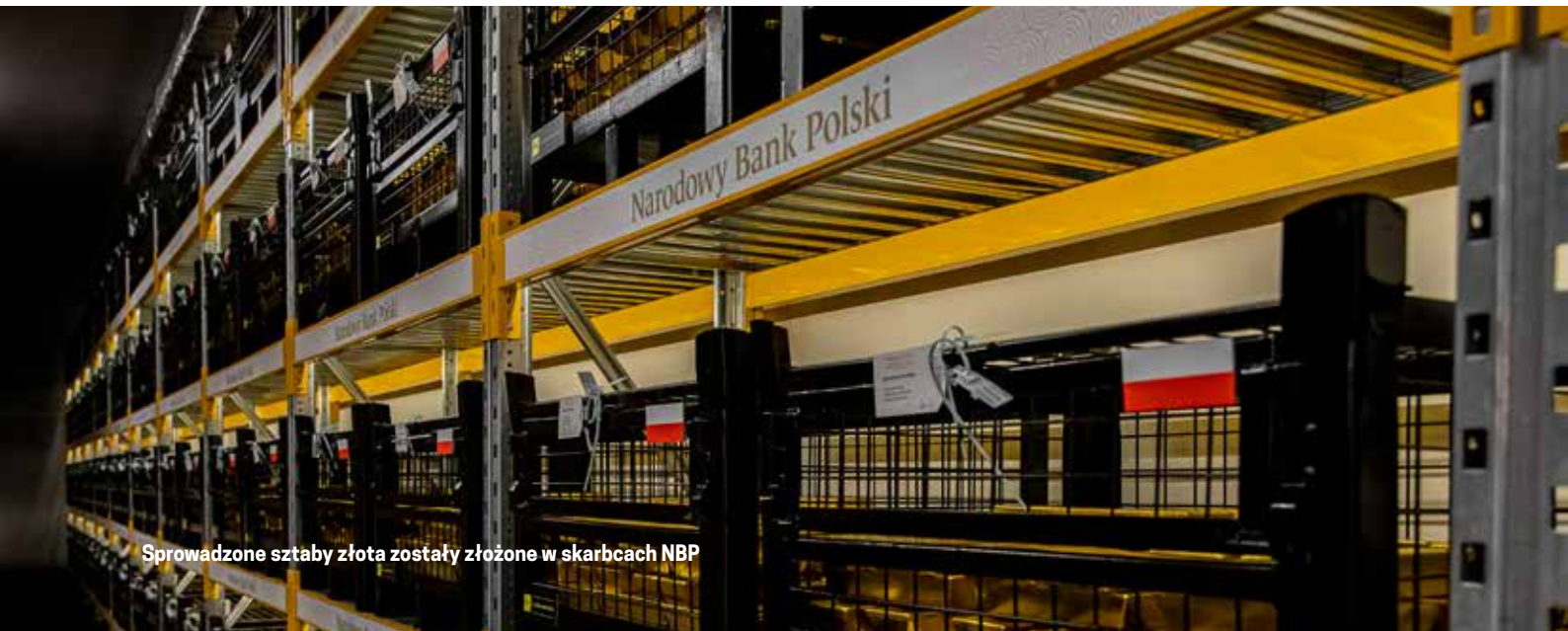
Monety wybite z okazji sprowadzenia złota można oglądać w sali Skarbiec Centrum Pieniądza Narodowego Banku Polskiego. Monety mają kształt tradycyjnej sztabki inwestycyjnej, są wybite ze złota próby 999,9 i ważą 8 gramów każda. Symboliczny jest nakład nowej emisji – do 2019 sztuk, nawiązujący do roku sprowadzenia do Polski znaczących rezerw złota NBP.

Złoto sprowadzone do Polski odpowiada międzynarodowym standardom czystości i ma formę sztab, zgodnych ze standardem London Good Delivery. Każda sztaba została podczas przyjęcia do skarbcza sprawdzona i zaewidencjonowana.

Operacja przetransportowania 100 ton polskiego złota przebiegła bez zakłóceń. Sztaby kruszcu zostały bezpiecznie złożone w skarbcach NBP.

Złoto zostało przetransportowane do Polski drogą lotniczą. Łącznie wykonano osiem transportów, w każdym transporcie było po tysiąc sztab. Transport złota został przeprowadzony przez międzynarodową firmę wyspecjalizowaną w transporcie wartości pieniężnych, wybraną w drodze postępowania o udzielenie zamówienia NBP.

Całe przedsięwzięcie przebiegło sprawnie. W czasie jego realizacji nie wystąpiły zdarzenia mające wpływ na bezpieczeństwo osób i ładunków. W realizację zadania było zaangażowanych wiele osób, reprezentujących Narodowy Bank Polski, Policję, Straż Graniczną, Porty Lotnicze, firmy lotniskowej obsługi nazimennej, a także Bank Anglii, firmę transportującą oraz policję brytyjską.

Sprowadzone sztaby złota zostały złożone w skarbcach NBP

Moneta kolekcjonerska *Powrót złota do Polski**

Narodowy Bank Polski posiada obecnie 228,6 tony złota, z czego 105 ton jest składowane w skarbcach NBP. W latach 2018–2019 rezerwy złota NBP zostały zwiększone o 125,7 tony (122%), przy czym w 2018 roku NBP zakupił 25,7 tony, natomiast w 2019 roku kolejne 100 ton. W efekcie zakupów zrealizowanych w ostatnich dwóch latach NBP przesunął się w rankingu wielkości zasobu złota z 34. na 22. pozycję wśród banków centralnych na świecie i z 15. na 11. w Europie, wyprzedzając wszystkie kraje regionu. Równocześnie udział złota dewizowego w oficjalnych aktywach rezerwowych wzrósł do 9,1% (wobec 3,8% na koniec 2017 roku).

Strategiczna decyzja o zakupie złota wynikała między innymi z dobrej sytuacji gospodarczej oraz sukcesywnego wzrostu aktywów rezerwowych.

Złoto jest postrzegane jako strategiczny składnik rezerw dewizowych także ze względu na brak ryzyka kredytowego rozumianego jako możliwość niewywiązania się emitenta z zobowiązań, brak bezpośrednich powiązań z polityką gospodarczą jakiegokolwiek kraju, a także cechy fizyczne – trwałość i właściwie niezniszczalność.

Znaczące zwiększenie zasobu posiadanego złota stanowiło jedną z przesłanek podjęcia przez Zarząd NBP decyzji o dywersyfikacji miejsc przechowywania kruszcu, tak aby mniej więcej połowa rezerw złota, tj. 100 ton, znajdowała się w skarbcach NBP. W ten sposób postępują też inne banki centralne.

W symbolicznym znaczeniu możemy uznać, że historia zatoczyła koło i – podobnie jak w II RP – w skarbcach banku centralnego znów znajduje się złoto.

Fakt obecności znaczącej części rezerw złota na terenie Polski, w skarbcach NBP, podkreślamy emisją wyjątkowej monety w kształcie sztabki.

Ta niezwykła moneta jest także naszym hołdem złożonym pracownikom przedwojennego Banku Polskiego SA, którzy z narażeniem życia i wielkim poświęceniem uchronili ówczesne zasoby złota przed przejęciem przez okupantów.

Adam Glapiński
Prezes Narodowego Banku Polskiego

Aktualny plan emisji wartości kolekcjonerskich
i monet okolicznościowych

www.nbp.pl/monety

Narodowy Bank Polski

ul. Świętokrzyska 11/21

00-919 Warszawa

tel. 22 185 10 00

e-mail: listy@nbp.pl

NarodowyBankPolski

NBPtv

@nbppl

*Z folderu numizmatycznego złotej monety kolekcjonerskiej o nominale 100 zł

Sala Skarbiec – złota moneta 100 zł znajduje się w skrzynce depozytywnej nr 172

W cieszącej się największym zainteresowaniem zwiedzających sali Skarbiec Centrum Pieniądza NBP można obejrzeć film o złocie i ekspozycję złotych monet polskich i zagranicznych oraz przeczytać na dwóch tablicach informacje o tym kruszcu.

Czy wiesz, że...?

- Największe zasoby złota na Ziemi znajdują się w oceanach, przypuszczalnie w morskich osadach oraz wodzie znajduje się 10 miliardów ton tego kruszcu.
- Największe złoża złota znajdują się w RPA, USA, Kanadzie i Australii. Szacuje się, że przez całą historię ludzkości pozyskano 165 tysięcy ton złota, które zmieściłoby się w kuli o średnicy 27 metrów.
- Cena złota na światowych rynkach jest ustalana podczas London Gold Fixing, konferencji telefonicznej pięciu największych instytucji handlujących złotem: ScotiaMocatta, Barclays Capital, Deutsche Bank, HSBC i Société Générale.
- W Polsce złoża złota określa się na mniej więcej 100 ton. Ostatnia kopalnia złota została zamknięta w 1961 roku w Złotym Stoku, od czasów średniowiecza wydobyto w niej około 16 ton złota.
- Monety bulionowe to inaczej monety lokacyjne wybijane w celach inwestycyjnych, wykonane z metali szlachetnych (złoto, srebro,

platyna). W Polsce monety takie emituje Narodowy Bank Polski. „Orzeł Bielik” jest dostępny w nominałach: 50 zł, 100 zł, 200 zł, 500 zł.

Czy wiesz, że...?

- Za najstarsze złoto na świecie uważane są przedmioty odkryte na cmentarzysku koło Warny, pochodzące z epoki neolitu, o masie 6 kilogramów.
- XIX-wieczna gorączka złota w USA rozpoczęła się od odkrycia 8-kilogramowego samorodka złota przez Conrada Reeda w Karolinie Północnej.
- Złoto jest metalem bardzo plastycznym. Z jednego grama można uzyskać płat o powierzchni jednego metra kwadratowego, można też uzyskać listki tak cienkie, że warstwa 10 tysięcy sztuk da nam grubość 1 milimetra.
- Podstawową jednostką złota używaną w handlu jest uncja trojańska, czyli 31,1035 grama. Nazwa pochodzi od francuskiego miasta Troyes, ważnego ośrodka handlowego w średniowieczu.
- Oprócz zastosowania w jubilerstwie (największa część pozyskanego złota znajduje się w Indiach w postaci biżuterii) złoto jest wykorzystywane w nowoczesnej technice, mechanice precyzyjnej, technologii kosmicznej, medycynie, chemii przemysłowej czy artykułach spożywczych.

Animacja Jakub Gisz omawia tablicę Czy wiesz, że...? w sali Skarbiec. Obok jest wyświetlany film o złocie

Inna ekspozycja Centrum Pieniądza NBP dotycząca złota znajduje się w sali Giełda i rynki finansowe.

Na czele listy surowców będących przedmiotem obrotu na giełdach towarowych świata znajduje się złoto.

W gablocie można przeczytać:

Złoto – najpopularniejszy metal szlachetny. Handluje się nim zarówno w postaci fizycznej, jak i w formie kontraktów terminowych. 33% zasobów złota jest niedostępnych dla inwestorów i pozostaje zamkniętych w skarbcach banków centralnych jako rezerwa walutowa

Wydobycie złota na świecie – liderzy rankingu¹

Międzynarodowa organizacja World Gold Council opublikowała w 2019 r. dane, według których w 2018 r. na świecie wydobyto 3503 tony złota. Ranking krajów, gdzie pozyskuje się co najmniej 100 ton złota rocznie, wygląda następująco:

KRAJ	WYDOBYCIE
Chiny	404 tony
Australia	319 ton
Rosja	297 ton
Stany Zjednoczone	222 tony
Kanada	189 ton
Peru	158 ton
Indonezja	137 ton
Ghana	130 ton
RPA	130 ton
Meksyk	115 ton

Wymienione wyżej kraje pozyskują mniej więcej 2/3 światowego wydobycia.

■ Stanisław Gorący
Opracowanie na podstawie materiałów
Biura Prasowego NBP i Centrum Pieniądza NBP
Fot. NBP

¹ Dane z 2018 r. – Wikipedia

Czy Andrzej Kapostas jest autorem broszury o banku narodowym?

Errata do bibliografii historii bankowości centralnej w Polsce – cz. 2

W pierwszej części artykułu autor przedstawił obecny stan wiedzy na temat dwóch anonimowych druków o powołaniu banku centralnego z końca XVIII wieku. Analiza opisów bibliograficznych oraz treści broszury *O Banku Narodowym w Polsce ustanowić się łatwo mogącym*, przypisywanej zarówno Andrzejowi Kapostasowi, jak i Kazimierzowi Platerowi, to początek „śledztwa” mającego doprowadzić do jednoznacznego ustalenia jej autorstwa.

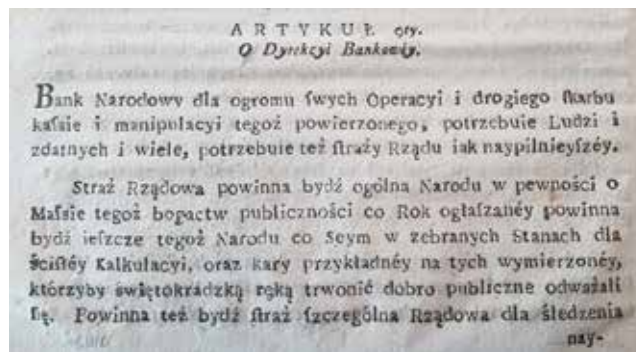
Pozostaje zagadką, skąd Estreicher zaczerpnął informację o autorstwie Kazimierza Platera, nie powołał się bowiem na żadne źródło. Być może dowiedział się tego bezpośrednio od członków magnackiego rodu Platerów, będących w posiadaniu cennych archiwaliów. Jest to tym bardziej prawdopodobne, że znany genealog Szymon Konarski w swojej pracy poświęconej tej rodzinie odnotował, że broszura *O Banku Narodowym w Polsce ustanowić się łatwo mogącym* widniała w wykazie pism ostatniego podkanclerza litewskiego¹.

Do dziś zachowały się jej 4 egzemplarze – w Bibliotece Narodowej oraz w bibliotekach: Uniwersytetu Jagiellońskiego, Szkoły Głównej Handlowej i Uniwersytetu Adama Mickiewicza w Poznaniu. Biblioteka Narodowa przypisuje autorstwo Andrzejowi Kapostasowi, Biblioteka Uniwersytetu Jagiellońskiego (stary katalog) Kazimierzowi Platerowi, a pozostałe biblioteki nie podają autora.

Kto jest więc jej rzeczywistym twórcą? Istotne informacje są zawarte już we wstępie, w którym autor tłumaczy się z możliwych omyłek w przedstawionych w piśmie kalkulacjach, gdyż jako „obywatel tylko” nie zna wszystkich tajników bankierskiej profesji².

Środki na funkcjonowanie Banku Narodowego miały pochodzić ze sprzedaży tzw. królewszczyzn – ziem stanowiących własność monarchy³. Czym miał się zajmować Bank? Oprócz udzielania pożyczek i przyjmowania depozytów miał prowadzić działalność ubezpieczeniową, a także – we współpracy z przedsiębiorcami – inwestować w przemysł

górnictwy, zakładać manufaktury oraz prowadzić przedsięwzięcia handlowe. Kierownictwo Banku, wybierane przez sejm, miało się składać z dyrektora oraz dwóch asesorów i stanowić część Komisji Skarbowej, czyli władzy administracyjnej⁴.

Fragment dotyczący kierownictwa banku
Źródło: zbiory autora

Tadeusz Korzon, szczegółowo omawiający pomysły zawarte w broszurze, w tym bezwzględny zakaz emisji papierowego pieniądza, podsumował je bezlitośnie: „Sądzę, że autor był równie słabym rachmistrzem, jak nieudolnym teoretykiem w dziedzinie ekonomicznej (...) wnioskujemy, że autorem był szlachcic i bodaj zadłużony”⁵.

¹Sz. Konarski, *Platerowie*, Paryż 1967, <http://www.stowbial.pl/pk/plater.pdf>.

²*O Banku Narodowym w Polsce ustanowić się łatwo mogącym*, s. 2–3.

³T. Korzon, *Wewnętrzne dzieje za Stanisława Augusta (1764–1794)*, tom III, Kraków–Warszawa 1897, s. 343.

⁴*O Banku Narodowym w Polsce ustanowić się łatwo mogącym*, s. 23.

⁵T. Korzon, op. cit., s. 344–345.

Nawet pobieżna analiza treści, nie mówiąc o autoprezentacji autora jako „obywatela” niemającego wiele wspólnego z bankami, wystarcza, by wykluczyć Kapostasę z kręgu ewentualnych twórców broszury. Pozostaje więc tylko jeden kandydat, którego życiorys, pełen niekonsekwencji i nagłych zwrotów akcji, jest dobrym przykładem zachowań i wyborów niektórych przedstawicieli „oświeconej” części społeczeństwa w burzliwych latach upadku Rzeczypospolitej.

Kazimierz Konstanty Plater (1749–1807)
Niektórzy badacze przypisują mu autorstwo broszury *O Banku Narodowym w Polsce ustanowić się łatwo mogącym*. Autor obrazu nieznanym
Wikipedia

Tym kandydatem jest Kazimierz Konstanty Plater. Był szambelanem królewskim, posłem na sejm, a jednocześnie jako delegat szlachty składał wiernopoddańcze hołdy cesarzowej Katarzynie II. Mimo że piastował urząd starosty inflanckiego, przez dłuższy czas borykał się z poważnymi długami. Był jednym z sygnatariuszy Konstytucji 3 maja, jednak przystąpił do konfederacji targowickiej. Podczas sejmu grodzieńskiego zwołanego w 1793 r. przez Rosję przekonywał posłów o bezsensie powstania zbrojnego i jego nieobliczalnych skutkach. Z kolei w kwietniu 1794 r. wspierał materialnie insurekcję kościuszkowską, lecz pod koniec powstania został aresztowany jako dawny stronnik Rosji.

Profesor Zofia Zielińska w biografii Kazimierza Platera opublikowanej w XXVI tomie *Polskiego Słownika Biograficznego* (w 1981 r.) na podstawie analizy materiałów źródłowych potwierdziła, że jest on autorem broszury⁶. Powiązała też jej publikację z osobistymi ambicjami autora. Niemal przez całe aktywne polityczne życie zabiegał o intratne stanowiska, a w tym przypadku widział się w roli dyrektora przyszłego banku.

Wracając do samej broszury, warto też sprostować informacje spotykane w części opracowań, że stanowiła ona polemikę z *Plantą* Andrzeja Kapostasę⁷. Broszura Platera prawdopodobnie powstawała równoległe z *Plantą* i niezależnie od niej. Była świadectwem chwili, kiedy powołanie banku narodowego przez moment stało się jednym z głównych obszarów zainteresowania zarówno sejmu, jak i opinii publicznej⁸. Według ustaleń prof. Zielińskiej broszura została wydrukowana już w lutym, podczas gdy Kapostas przedstawił swoje założenia w lipcu, przedkładając je sejmowi i jednocześnie wydając w postaci znanego druku, zachowanego również w zbiorach NBP⁹.

W broszurze nie ma żadnego bezpośredniego odniesienia do dzieła domniemanego adwersarza (co w polemikach z okresu stanisławowskiego było częstą praktyką). Wydaje się, że odnosi się raczej do pomysłów zawartych w pracy Michała Ossowskiego *O pomnożeniu dochodów publicznych, wynalezienie kapitału publicznego ku zasileniu nowych potrzeb Rzeczypospolitej z oszczędzeniem podatków*, opublikowanej w 1789 r.¹⁰

⁶ Z. Zielińska, *Kazimierz Konstanty Plater herbu własnego*, *Internetowy Polski Słownik Biograficzny*, <https://www.ipsb.nina.gov.pl/a/biografia/kazimierz-konstanty-h-wlasnego-plater>.

⁷ K. Łopuszyński, *Idea bankowości centralnej w ostatnich latach I Rzeczypospolitej*, „Roczniki Nauk Prawnych”, 2018, tom XXVIII, numer 3, s. 105.

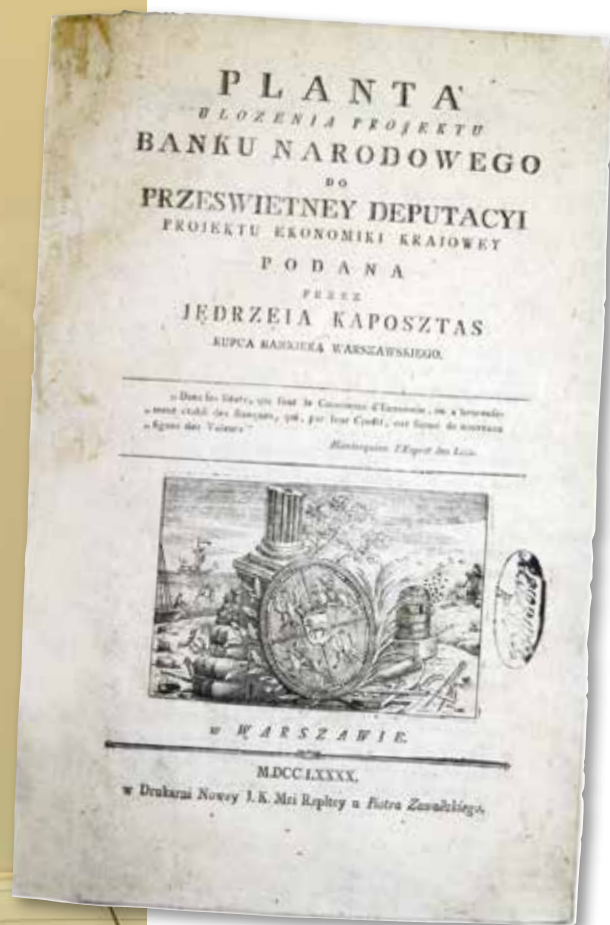
⁸ M. Sosnowska-Łozińska, *Geneza powstania i działalności Banku Polskiego w latach 1828–1885*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Rzeszowskiego. Seria Prawnicza”, zeszyt 53/2009, s. 181–182.

⁹ T. Korzon, op. cit., s. 338.

¹⁰ Ibid., s. 342.

Sala Bank centralny – gablota z *Plantą*
Fot. NBP

Konkludując – umieszczana w bibliografiach pozycja *O banku narodowym w Polsce ustanowić się mającym*, przypisywana Andrzejowi Kapostasowi, w rzeczywistości nie istnieje. Źródłem tego funkcjonującego od 1872 r. przekłamania jest opracowanie Romana Pilata o piśmiennictwie politycznym z okresu Sejmu Czteroletniego. Prawdopodobnie broszura została powołana do życia w wyniku błędu w przypisaniu autorstwa i zniekształcenia tytułu, co utrwalił Karol Estreicher wpisem w *Bibliografii Polskiej*.

Istnieje natomiast wydana anonimowo broszura *O Banku Narodowym w Polsce ustanowić się łatwo mogącym*, której autorem jest Kazimierz Konstanty Plater, wydana na początku 1790 r. Jest ona niewątpliwie cennym świadectwem czasów, kiedy sprawa utworzenia banku centralnego stała się po raz pierwszy przedmiotem debaty wynikającej z palącej potrzeby naprawy Rzeczypospolitej.

■ Tomasz Kaleta

Edukacja

Programy i wydawnictwa edukacyjne Citéco
- Centrum edukacji ekonomicznej Banku Francji w Paryżu str. 14-16

Edukacja w Citéco

Centrum edukacji ekonomicznej w Paryżu

Otwarte w czerwcu 2019 r. w Paryżu centrum edukacji ekonomicznej Citéco (la Cité de l'Économie) to inicjatywa Banku Francji. Jest to pierwsze w Europie interaktywne muzeum poświęcone w całości zagadnieniom ekonomicznym. Misja Citéco brzmi: *Sprawić, aby wszyscy mogli czerpać korzyści z lepszego zrozumienia ekonomii*. Citéco mieści się w spektakularnie odrestaurowanej byłej siedzibie Banku Francji. Aranżacja placówki oraz remont budynku trwały kilka lat. Efekt tych prac to nowoczesne centrum edukacji ekonomicznej oraz ekspozycja prezentująca wystawy stałe i czasowe, przedstawiające różne aspekty historii pieniądza, gospodarki, myśli ekonomicznej. Citéco to przestrzeń o imponującej powierzchni 7 tys. m², z czego 2,5 tys. zarezerwowano na wystawę stałą. Mieszczą się tutaj także kawiarnia, sale konferencyjne oraz (chętnie wynajmowane) pomieszczenia na wydarzenia specjalne.

Citéco oferuje własny program edukacyjny, który obecnie jest przeznaczony głównie dla młodzieży w wieku 15–18 lat. Układ

ekspozycji pozwala na przeprowadzanie w niej różnorodnych scenariuszy zajęć (zajęcia prowadzą edukatorzy Citéco lub przewodnicy zewnętrzni). Jest ona podzielona na sześć części:

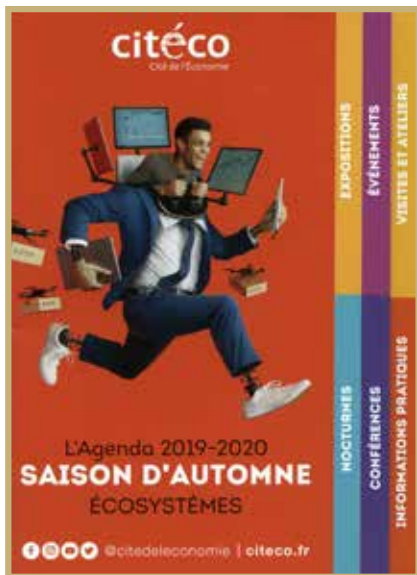
- Podsumowanie ekspozycji (wystawa przekrojowa)
- Podmioty w gospodarce
- Rynki
- Niedoskonałości rynków (cykle ekonomiczne etc.)
- Regulacje
- Skarbowość

Warto zaznaczyć, że temat ekonomii jest potraktowany w Citéco bardzo szeroko – jako punkt wyjścia do tworzenia narracji zarówno na temat klasycznych koncepcji ekonomicznych, jak i do pokazania szerszego kontekstu: globalnych mechanizmów i zjawisk gospodarczych, przedsiębiorczości, współczesnych trendów i problemów.

Ciekawym elementem ekspozycji stałej Citéco są stanowiska, na których omawiane jest konkretne zagadnienie (np. wzrost ekonomiczny) z perspektywy różnych podmiotów czy w ujęciu ekspertów prezentujących odmienne poglądy. W ten sposób uczestnik

Wskaźnik inflacji – czasami najprostsze pomoce dydaktyczne są najlepsze. W tym miejscu zwiedzający może sam „sterować” poziomem inflacji; dla edukatorów to doskonały punkt wyjścia do wyjaśnienia, co dzieje się w gospodarce wraz ze zmianami cen

Folder Citéco na sezon 2019–2020 z programem wizyt pod hasłem „Ekosystemy”

Schody wejściowe na ekspozycję: ta atrakcyjna wizualnie multimedialna prezentacja na temat historii pieniądza to audiowizualny spektakl, który zachwyci nawet najbardziej wymagających gości

W Citéco niezwykle jest to, że nawet bez multimediu odrestaurowane z piętyzmem wnętrza budynku wzbudzają zachwyt

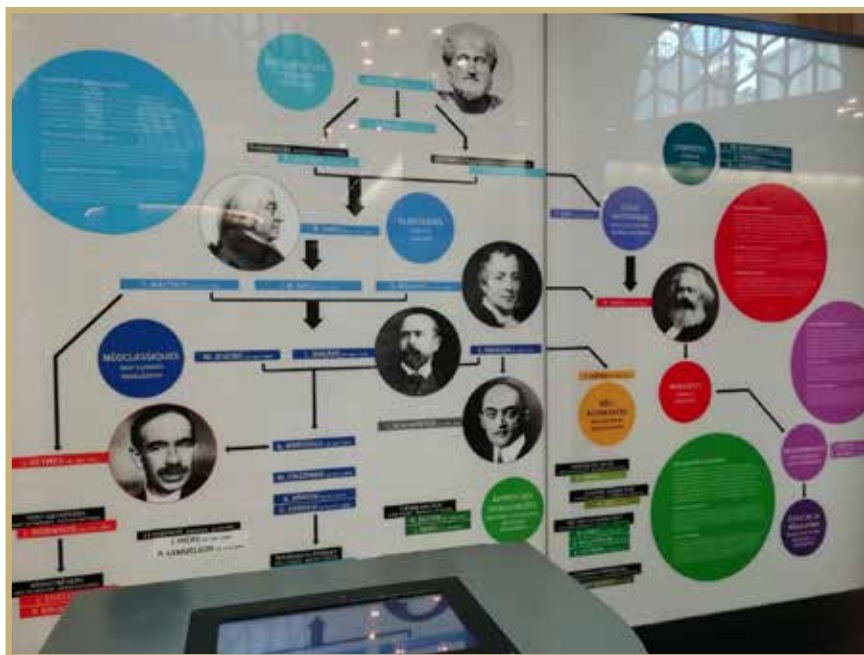
Monety euro – Fortuna kołem się toczy. W Citéco kołem toczą się monety euro z różnych krajów

może poznać dane zagadnienie z wielu perspektyw i samodzielnie dokonać wyboru najbardziej przekonującej, w jego odczuciu, koncepcji lub po prostu zapoznać się z wielowymiarowością tematu. Citéco prezentuje treści w sposób niesztampowy, bez narzucania interpretacji.

Citéco jest wyposażone w liczne urządzenia multimedialne, a wystawa stała obfituje w atrakcyjne dla użytkowników aplikacje. Jest to o tyle intrygujące, że sama przestrzeń została odrestaurowana zgodnie z oryginalnym stylem budynku, wobec czego w jednej przestrzeni sąsiadują elementy z epoki i nowoczesne aranżacje. W kilku miejscach ekspozycji wyświetlane są filmy przygotowane z wykorzystaniem najnowocześniejszych technik wideo, przedstawiające procesy gospodarcze w dynamicznym ujęciu (połączono elementy zaawansowanej grafiki komputerowej i klasycznego obrazu wideo). Dodatkowo, na specjalne okazje, na głównych schodach centrum wyświetlana jest

3-minutowa, niezwykła prezentacja pokazująca historię pieniądza na przestrzeni wieków – jest to w zasadzie multimedialny spektakl obrazu i dźwięku. Zgodnie z koncepcją „uczyć i bawić” Citéco proponuje również takie atrakcje jak budka fotograficzna, w której można wykonać sobie zdjęcie portretowe i następnie drukować je na wzorze fantazyjnego banknotu – goście mogą więc wyjść z centrum z oryginalną pamiątką.

Centralnym elementem ekspozycji stałej jest przestrzeń zaaranżowana na minisałę konferencyjną w stylu przypominającym posiedzenia przedstawicieli ONZ czy NATO. W tym miejscu uczestnicy programu edukacyjnego mogą zagrać w symulację międzynarodowej narady oficjeli i „pobawić się” w tworzenie ekonomicznych strategii rozwiązania globalnych problemów, takich jak walka ze skutkami zmian klimatu. Gra uczy współpracy, negocjacji, pokazuje skomplikowany mechanizm globalnych zależności gospodarczych, a przy

Ekonomiści – jak pokazać rozwój myśli ekonomicznej? Citéco zdecydowało się na „drzewo genealogiczne” znanych ekonomistów. Ta część ekspozycji pozwala pokazać, jak na przestrzeni dziejów zmieniło się podejście do zjawisk ekonomicznych i jakie szkoły ekonomiczne powstały na podstawie teorii uczonych wskazanych na wizualizacji

okazji dostarcza satysfakcji, kiedy uczestnikom uda się zaprojektować skuteczne i korzystne dla wszystkich rozwiązanie.

Citéco to także centrum kultury, które ciągle żyje. W tej niezwykłej przestrzeni odbywają się konferencje, debaty, pokazy filmów, seminaria, koncerty oraz wiele innych wydarzeń, których tematyka oscyluje wokół ekonomii i finansów. Obecnie Citéco jest prowadzone przez stowarzyszenie kilku podmiotów, w tym Bank Francji, zaś jego założenia programowe są konsultowane z ekspertami – ekonomistami, naukowcami, finansistami, a także z dziennikarzami, artystami i przedstawicielami organizacji pozarządowych. Ta różnorodność perspektyw jest doskonale widoczna w stale uaktualnianym i zmieniającym się programie placówki.

Wydawnictwa i przewodniki towarzyszące działalności Citéco są opracowane w bardzo atrakcyjnej szacie graficznej. Zachęcają do odwiedzenia tego centrum edukacji ekonomicznej i wzięcia udziału w jego programach. Wizyta w Citéco pozwala jednocześnie poznać wnętrza odrestaurowanego z pietyzmem XIX-wiecznego budynku zwanego Pałacem Gailard, którego budowę zlecił bankier Émile Gailard. Dziś pałac jest wysokiej klasy zabytkiem architektonicznym i muzeograficznym.

Wybierając się do Paryża, warto zaplanować zwiedzanie Citéco, znajdującego się w centrum miasta, w XVII dzielnicy. Wstęp dla gości indywidualnych to ok. 12 euro od osoby, dzieci i młodzież w wieku 6–18 lat płacą 6 euro. Na godzinę przed zamknięciem goście mogą

Efekt domina – jak najłatwiej pokazać schemat pękającej bańki rynkowej? W Citéco wykorzystano do tego celu klocki, za pomocą których zwiedzający może wywołać efekt domina, co symbolicznie odwzorowuje kryzys z lat 2007–2009

wejść za połowę ceny. Centrum otwarte jest we wszystkie dni poza poniedziałkami. Aby być na bieżąco z ofertą Citéco, a także by podziwiać niektóre ze zdigitalizowanych zbiorów, warto odwiedzić stronę www.citeco.fr (dostępna jest też jej angielska wersja). Podpisy na ekspozycji są w trzech językach: francuskim, angielskim i hiszpańskim.

■ *Natalia Ćwik
Stanisław Gorący*

Ekspozycje

Skrzynia pocztowo-skarbcowa z XVIII w. [str. 18-19](#)

Nowe nabytki Centrum Pieniądza NBP: kubek z monetami [str. 20-22](#)

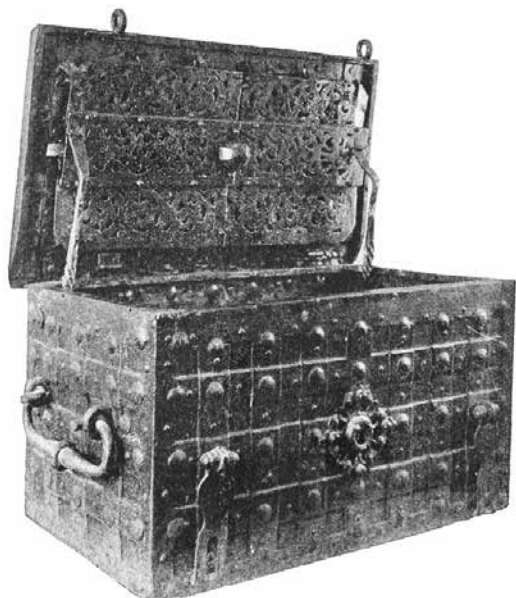

Skrzynia skarbcowa z XVIII w. Arcydzieło sztuki kowalskiej w zbiorach Centrum Pieniądza NBP

Od momentu, kiedy człowiek zaczął gromadzić dobra mające dla niego wartość materialną lub emocjonalną, powstał problem zabezpieczenia ich przed osobami postronnymi. Chronione prostymi zamkami skrzynie były stosowane już w starożytnym Egipcie. W średniowieczu używano drewnianych skrzyń okutych żelaznymi sztabami, zamykanych na skoble z kłódkami. W okresie nowożytnym pojawiły się skrzynie wyrabiane z kutego

żelaza, coraz piękniej zdobione i lepiej zabezpieczone przed włamaniem. Zygmunt Gloger tak opisuje skrzynie skarbcowe w *Encyklopedii Staropolskiej*: „[...] były to skrzynie z desek, okute w gęstą kratę z szyn żelaznych, z zamkiem sztucznym umieszczonym na wewnętrznej stronie wieka, w jego środku, posiadającym często 12 mocnych ryglów, działających po kilka w każdy bok skrzyni, tak, żeby wieko nie mogło być łomem z żadnego

boku podważone. [...] Podajemy tu w rysunku dwie takie skrzynie skarbcowe. Jedna (mniejsza) znajduje się w Stelmachowie pod Tykocinem u p. Al. Rostworowskiego i chroni w sobie przywilej Jana Kazimierza, nadający starostwo Tykocińskie Stefanowi Czarnieckiemu. Drugą, która znajdowała się w Pieczyskach podajemy z drzeworytu pomieszczonego niegdyś w «Kłósach»”.

Skrzynia skarbcowa ze Stelmachowa
Wikisource

Skrzynia skarbcowa z Pieczyńsk
Wikisource

Sala Skarbiec. U góry skrzynia skarbcowa w gablocie, poniżej klucz i detale mechanizmu zamka
Zbiory NBP

Skrzynie były montowane również na powozach oraz w dylżansach pocztowych i pełniły funkcję podróży sejfów zabezpieczających przewożone kosztowności i dokumenty.

Przyczynkiem do napisania kilku słów na temat historii powstania i rozwoju skrzyń skarbcowych był powrót z konserwacji XVIII-wiecznej stalowej skrzyni skarbcowej, pochodzącej ze zbiorów Narodowego Banku Polskiego. Można o niej śmiało powiedzieć, że jest arcydziełem

sztuki kowalskiej. Ważąca około 50 kilogramów skrzynia została wykonana ze stalowej blachy i wzmocniona żelaznymi szynami. Z przodu znajdują się dwie zamykane na kłódki antaby (stałe lub ruchome uchwyty z metalu umieszczone na skrzyni, kufrze, drzwiach lub bramie). Pomiedzy nimi została wstawiona atrapa zamka. Najbardziej interesujące jest jednak jej wieko. Zamykany od zewnątrz masywnym kluczem zamek kryje od wewnętrznej strony skomplikowany mechanizm. Przekręcenie klucza

uruchamia jednocześnie jedenaście rygli blokujących wieko na całym obwodzie skrzyni. Mechanizm został ozdobiony motywami roślinnymi, a w centralnym miejscu rzemieślnik umieścił duży, ozdobny wizerunek klucza z wrytym na nim kodem zamka otwierającego skrzynię (!).

Ekspонат można oglądać w sali Skarbiec w Centrum Pieniądza NBP.

■ Marcin Madejski

Na pamiątkę pobytu w Europie...

Kubek dedykowany Rudolfowi Modrzejewskiemu

Jednym z najnowszych zakupów Centrum Pieniądza NBP jest prosty, srebrny kubek, pokryty grawerowanymi napisami i ozdobiony dziesięcioma monetami. Choć nieefekowny w formie i nie przyciąga wzroku tak jak inne naczynia na ekspozycji, wiąże się z nim ciekawa historia, w której jest kilka zagadek i spraw niewyjaśnionych.

Kubek został dedykowany i zapewne również ofiarowany Rudolfowi Modrzejewskiemu (1861–1940), synowi sławnej polskiej aktorki Heleny Modrzejewskiej i Gustawa Zimajera. Modrzejewski był uznanym w USA i Europie wybitnym inżynierem linii kolejowych i pionierem budownictwa mostów wiszących.

Rudolf Modrzejewski znany w USA jako Ralph Modjeski
Wikipedia

Srebrny kubek ozdobiony 10 monetami
Fot. NBP

Dno kubka z monetą
Fot. NBP

Na naczyniu znajduje się szereg grawerunków w języku polskim, nawiązujących do rozmaitych aspektów życia Ralpa Modrzejewskiego, jak się przedstawiał dla uproszczenia poza Polską.

Na korpusie od góry znajduje się tekst: „Rudolf Modrzejewski/urodzony 27.I.1861 w Krakowie” (część źródeł biograficznych podaje Bochnię jako miejsce jego urodzenia), a poniżej przedstawione są etapy kształcenia się w Polsce i w słynnej szkole inżynierii dróg i mostów we Francji: „skończył szkoły niższe i średnie w Krakowie/szkołę Ponts et Chaussées w Paryżu jako «major» 1885”.

Następnie widać niejako dokumentację początków kariery zawodowej – w dwóch kolumnach są wymienione niezależne prace inżynierskie oraz asystentury i konsultacje wraz z datami. Listę rozpoczyna wpis: „Inżynier S. Z. Ameryki Półn.” i pierwsze zlecenie: „Most Omaha Asystent 1885–7”. Później, niemalże rok po roku, Rudolf Modrzejewski uczestniczył w budowach linii kolejowych („Northern Pacific 1897”) i mostów bądź pełnił funkcje inżyniera „doradczego” w kilku miastach amerykańskich. Łącznie w spisie widnieje 20 pozycji. Z tej listy do najważniejszych jego osiągnięć zalicza się: „Most Thebes Miss: Ill. 1902” (choć w biografii Modrzejewskiego kratowy most wspornikowy przez Missisipi w Thebes datowany jest na 1904 r.) i „Most na Missisipi

Stopa kubka z monetą
Fot. NBP

w St. Louis 1908–1910” (chodzi o ośmioprzęsłowy most kolejowo-drogowy McKinley Bridge). W spisie są przedstawione także pełnione funkcje („Milwaukee Electric Ry. + Sanitary Dis. Chicago”) oraz mniej znane prace („Skład ogniotorważy w Arsenale Rock Island 1904”).

Listę co prawda kończy zapis „Inżynier doradny mostu na Kentucky River 1909”, ale wcześniej widnieje wspomniany już „Most na Missisipi w St. Louis 1908–1910”, stąd wiemy, że kubek powstał w 1910 r. lub krótko po tej dacie. Być może stało się to w 1911 r., kiedy to Modrzejewski otrzymał stopień doktora inżynierii na Uniwersytecie Stanowym w Illinois, a być może jeszcze później, gdy był laureatem licznych wyróżnień za swoje prace inżynierskie, dorobek naukowy i całokształt dokonań, choć wtedy zapewne na naczyniu pojawiłyby się także później wybudowane obiekty.

Na stopie kubka, oddzielonej od korpusu delikatnym rzędem srebrnych perełek, podane są informacje o charakterze prywatnym: „Poślubił Felicję Benda w Nowym Yorku 28.XII.1885” (daleką kuzynkę jego matki; od 1916 r. był z żoną w separacji i ostatecznie rozwiódł się w 1931 r.). Poniżej wymienione są imiona ich dzieci wraz z datami i miejscami urodzenia: „Felix Bozenta 6.VIII.1887 Omaha Neb./Marylka Stuart Helena 22.I.1893 Chicago Ill./Karolek Jan Emmanuel 20.II.1897 Chicago Ill.”.

Stopa kubka z dedykacją
Fot. NBP

Po wewnętrznej stronie stopy kubka jest ukryta dedykacja: „Ofiaruje na pamiątkę pobytu w Europie/1903”. Ofiarodawca nie podpisał się wprost, a swoje inicjały (TMB?) ukrył w formie złożonego monogramu, stąd nie wiadomo, kim był. Czy był to ktoś z szeroko rozgałęzionej rodziny Bendów, czy może tylko przyjaciel rodziny, dobrze zorientowany w sytuacji rodzinnej i zawodowej Rudolfa Modrzejewskiego? Rozstrzygnięcia nie ułatwia też to, że nie wiadomo, który pobyt w Europie stał się inspiracją do wykonania naczynia. W oficjalnych biogramach nie ma wzmianki o podróży do Europy w 1903 r., skupiają się one raczej na przyznaniu Modrzejewskiemu tytułu inżyniera roku w Stanach

Zjednoczonych w publicznej ankiecie prasy amerykańskiej na najwybitniejszego mostowca. Również data jest nieco myląca, sugeruje bowiem powstanie kubka już około 1903 r., a brak sygnatury zakładu złotniczego lub złotnika uniemożliwia określenie wykonawcy.

Srebrny kubek o prostej, rozszerzającej się nieco u góry formie, wysokości 19 cm, średnicy 10,5 cm i wadze 345,2 g zdobią na korpusie srebrne (5 szt.) i złote (4 szt.) monety. Wszystkie są wprawione awersami na zewnątrz, tak by było widać popiersia, a złote monety zostały posrebrzone na awersach, tak że całe naczynie wygląda na srebrne.

Dolny i górny rząd monet to głównie srebrne trojaki: gdański Zygmunta Starego z 1538, litewski Stefana Batorego z 1582 i ryski Zygmunta III Wazy z 1595 r., poza tym malborski szóstak Zygmunta III Wazy z 1596 i 1 złoty Wolnego Miasta Krakowa z 1835 r. W dnie znajduje się dobrze zachowany talar 6-złotowy Stanisława Augusta Poniatowskiego z 1794 r. Umieszczenie monet królów uznawanych w historiografii polskiej za dobrych władców, ostatniego króla Polski i miasta Krakowa ma tu zdecydowanie wydźwięk patriotyczny. Zresztą Rudolf Modrzejewski mimo obywatelstwa amerykańskiego zawsze czuł się Polakiem i to podkreślał, a swoją korespondencję i publikacje pisał po polsku.

Złote monety to 5 dolarów amerykańskich z 1836 r., dwa egzemplarze 2 ½ dolara z 1866 i 1878 r. w środkowym rzędzie oraz 15 rubli cara Mikołaja II z 1897 r. w dolnym rzędzie. O ile umieszczenie monet USA można wytłumaczyć tym, że kraj ten stał się drugą ojczyzną Ralpha Modrzejewskiego, o tyle obecność rosyjskiej monety jest trudna do wyjaśnienia.

■ Eliza Walczak

Most Benjamin Franklin – Filadelfia, stan Pensylwania, 1926 r.
Wikipedia

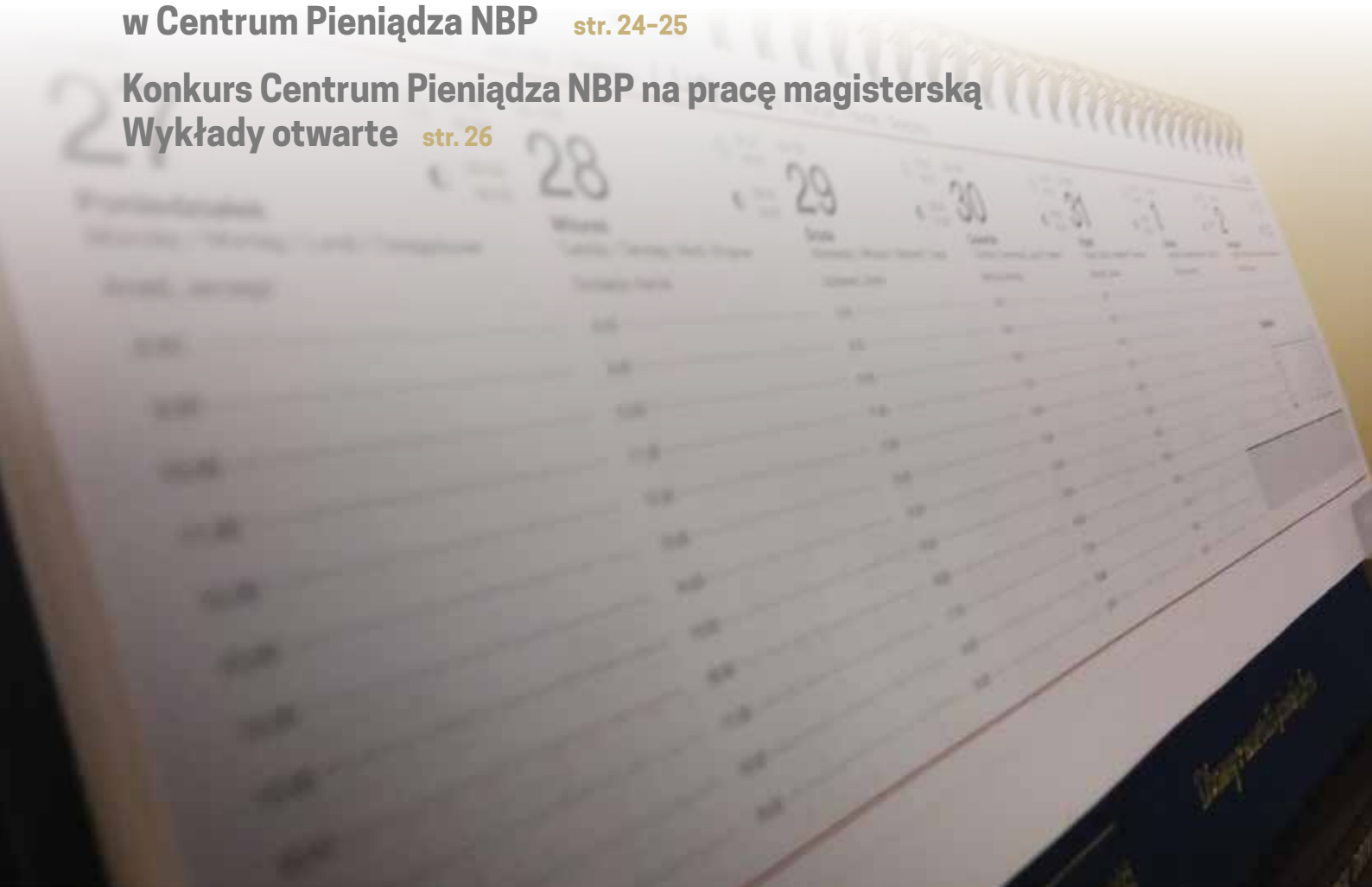

Most Blue Water – Port Huron, stan Michigan, 1938 r.
Wikipedia

Z kalendarza Centrum Pieniądza NBP

**Ścieżka zwiedzania dla najmłodszych w mikołajki
w Centrum Pieniądza NBP** str. 24-25

**Konkurs Centrum Pieniądza NBP na pracę magisterską
Wykłady otwarte** str. 26

Ścieżka zwiedzania dla najmłodszych w mikołajki w Centrum Pieniądza NBP

Specjalnie przygotowana ścieżka zwiedzania pt. „Cenne, ciekawe, niezwykłe”, magiczny namiot na dziedzińcu NBP czy strefa św. Mikołaja – to tylko niektóre z niespodzianek przygotowanych 7 grudnia 2019 r. przez Narodowy Bank Polski dla odwiedzających Centrum Pieniądza NBP. Podczas spotkania mikołajkowego odbywały się liczne warsztaty kreatywne, konkursy, świąteczne koncertowanie i kolędowanie. Było też malowanie twarzy w świąteczne wzory czy przygotowywanie ozdób świątecznych. Pojawił się św. Mikołaj.

Podczas zwiedzania Centrum Pieniądza NBP można było nie tylko obejrzeć nowe ekspozyty, lecz także dowiedzieć się, dlaczego na starożytnej greckiej monecie znajdował się wizerunek pszczoły, jaki związek miały banki z pierwszymi europejskimi banknotami oraz co wyjątkowego jest w polskim złotym.

Na dziedzińcu głównym NBP powstała świąteczna, bajkowa kraina. W magicznym, okrągłym namiocie odbywały się m.in. konkursy z nagrodami oraz warsztaty przygotowywania ozdób świątecznych. W ogromnej sferycznej bombce zwiedzający mogli się fotografować, a w zimowym barze poczęstować ciepłymi napojami oraz słodyczkami.

Centrum Pieniądza NBP odwiedziło tego dnia łącznie 436 małych gości i ich opiekunów
Fot. NBP

Strefa mikołajkowa na dziedzińcu NBP

Fot. NBP

Liczne atrakcje czekały na uczestników również w gmachu banku, gdzie stworzono strefę św. Mikołaja. Dużą popularnością wśród dzieci cieszyło się (zagrane kilka razy) przedstawienie pt. „Co się zdarzyło w Manko?“, a wśród dorosłych gości – wystawa blisko 900 monet kolekcjonerskich.

Centrum Pieniądza NBP było czynne w godzinach 12:00–19:00. Ekspozycje odwiedziło 436 zwiedzających.

Ścieżka zwiedzania „Cenne, ciekawe, niezwykłe” była prezentowana 24 razy (tyle stworzono grup), którymi opiekowało się 7 pracowników Centrum Pieniądza NBP, a 16 animatorów – przewodników oprowadzało gości po ekspozycji.

■ Małgorzata Kozłowska

Medaliera w sali Gabinet numizmatyka
Fot. NBP

Na mikołajkową imprezę Centrum Pieniądza NBP przygotowało specjalny pokaz eksponatów zakupionych w 2018 i 2019 r.

Na dolnych szufladkach staroświeckiej medalierii w Gabinet numizmatyka dumnie prezentowały się srebrne naczynia zdobione monetami: XVIII-wieczny kufel oraz XIX-wieczny kubek.

Powyżej można było zobaczyć pamiątkowe pudełko z monetami i banknotem z powstania listopadowego, a obok niego dedykowany Rudolfowi Modrzejewskiemu puchar z początków XX w.

Na najwyższych szufladkach swoje miejsce znalazły nowożytna waga szalkowa do ważenia monet wraz z kompletem odważników oraz rozmaite monety i płaćdła – od tych nietypowych, czyli miedzianego platymyntu półdalerowego i srebrnej półgrzywny nowogrodzkiej, poprzez bawarski talar w oprawie jubilerskiej, aż po niewielki rozmiarem, ale piękny średniowieczny złoty floren z italskiej Florencji. Wszystkie wymienione zabytki będzie można podziwiać na stałej ekspozycji Centrum Pieniądza NBP w salach Antyk–średniowiecze–nowożytność oraz Gabinet numizmatyka.

■ Eliza Walczak

Konkurs o Nagrodę Centrum Pieniądza NBP

Z inicjatywy Rady Programowej Centrum Pieniądza NBP w 2020 r. odbędzie się **I edycja Konkursu o Nagrodę Centrum Pieniądza NBP za pracę magisterską na temat historii społeczno-gospodarczej**. To nowa inicjatywa NBP, dzięki której zostaną wyróżnione prace powstające na różnych kierunkach studiów z zakresu nauk społecznych i humanistycznych (historia, socjologia, ekonomia i inne). Konkurs będzie realizowany raz w roku, a laureat nagrody otrzyma 10 tys. zł (regulamin dopuszcza też możliwość przyznania dwóch równorzędnych nagród w wysokości 5 tys. zł każda). Prace nadesłane na konkurs oceniać będzie Kapituła składająca się z członków Rady Programowej Centrum Pieniądza NBP.

Centrum Pieniądza NBP ma nadzieję, że dzięki konkursowi zachęci studentów polskich uczelni do tworzenia prac pogłębiających wiedzę z dziedziny historii społeczno-gospodarczej Polski i świata – jest to niejako misją Centrum, aby stymulować zainteresowanie tym tematem i pokazywać szeroki, nie tylko ekonomiczny, lecz

także społeczny oraz historyczny kontekst zjawisk gospodarczych.

Harmonogram Konkursu o Nagrodę Centrum Pieniądza NBP będzie zbieżny z tym, który obowiązuje w ramach Konkursu o Nagrodę Prezesa Narodowego Banku Polskiego za najlepszą pracę magisterską z zakresu nauk ekonomicznych (nabór prac od kwietnia). Ogłoszenie laureatów obydwu konkursów odbędzie się na wspólnej gali pod koniec roku.

Do I edycji Konkursu o Nagrodę Centrum Pieniądza NBP za pracę magisterską na temat historii społeczno-gospodarczej mogą się zgłaszać studenci wszelkich (nie tylko humanistycznych, lecz także ekonomicznych lub technicznych) uczelni w Polsce, którzy obronili pracę w ciągu roku kalendarzowego poprzedzającego datę ogłoszenia konkursu, tj. w terminie między 1.01.2019 a 31.12.2019 r.

Informacje na temat konkursu (regulamin i harmonogram) można znaleźć na stronie NBP oraz Centrum Pieniądza NBP.

■ *Natalia Ćwik*

Wykłady w Centrum Pieniądza NBP

Zapraszamy na czwartkowe wykłady otwarte w sali 129F o godz. 17:00:

■ **5 marca**

„Mennictwo w Gdańsku do roku 1793”
dr Tomasz Oikowski
(Muzeum Gdańska, PTN)

■ **26 marca**

„Górny Śląsk w pierwszej połowie XIX w. – sukces i koszty industrializacji”
dr hab. Miłosz Skrzypek
(Instytut Historii Uniwersytetu Śląskiego)

■ *Mateusz Sora*

Bankoteka

Magazyn Centrum Pieniądza NBP
im. Sławomira S. Skrzypka

Wydawca:

Departament Edukacji i Wydawnictw

Adres:

ul. Świętokrzyska 11/21,
00-919 Warszawa
tel. 22 185 25 25
centrumpieniadza@nbp.pl

Redakcja:

Stanisław Gorący
Współpraca: Natalia Ćwik, Tomasz Kaleta,
Małgorzata Kozłowska, Marcin Madejski,
Antonina Marnic, Mateusz Sora,
Eliza Walczak, Anna Żółkiewska

Fotografie:

Natalia Ćwik,
Marcin Madejski – NBP,
Zbiory NBP, Wikipedia
Opracowanie graficzne:
Piotr Kotela

NBP

Centrum Pieniądza
im. Sławomira S. Skrzypka

Zapraszamy

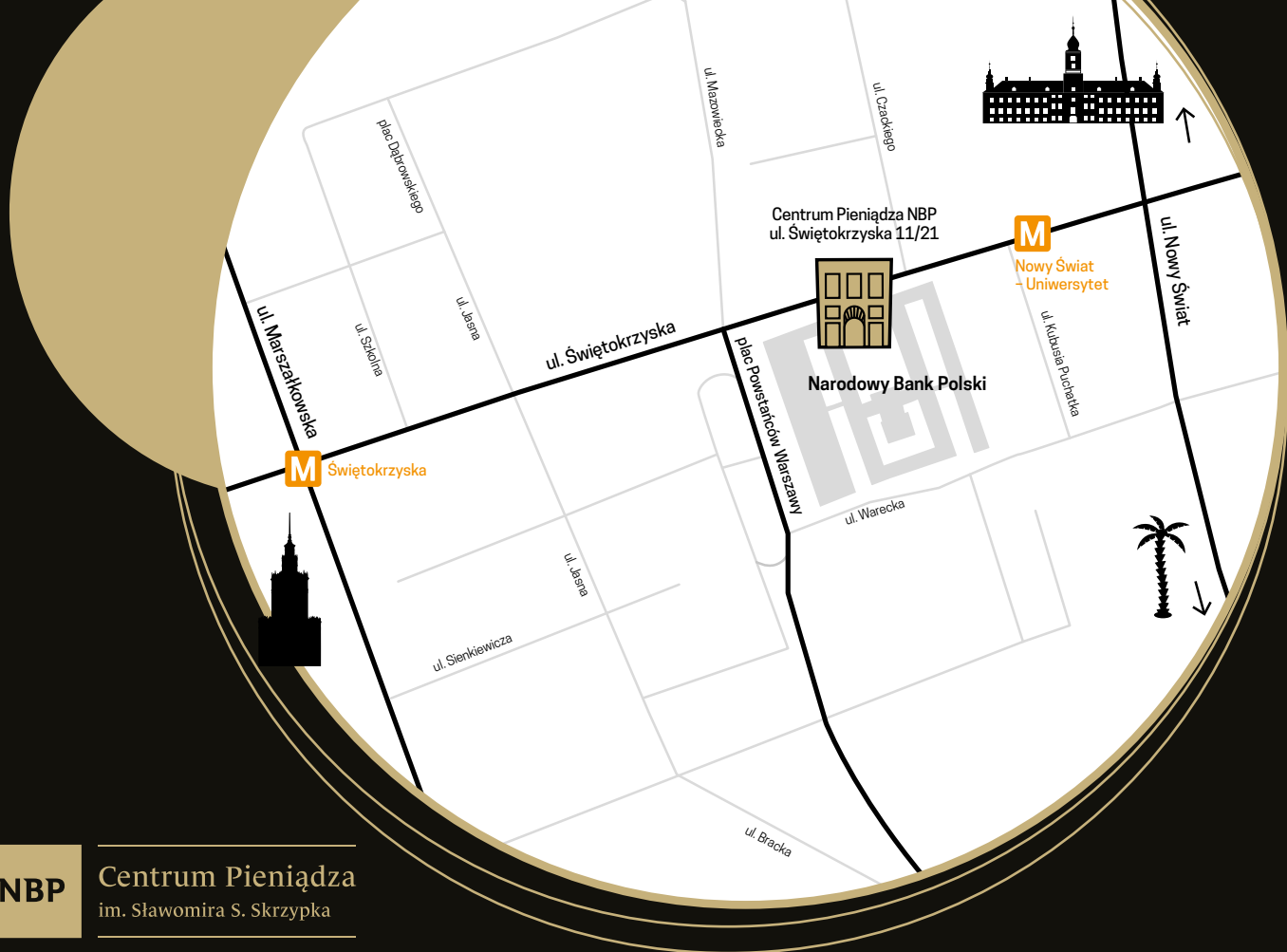
wtorek – środa 10–18
czwartek – 10–20
piątek – niedziela 10–18
poniedziałek – nieczynne

ul. Świętokrzyska 11/21
00-919 Warszawa

Rezerwacje dla grup zorganizowanych: 22 185 25 25
Zwiedzanie indywidualne nie wymaga rezerwacji

Wstęp bezpłatny!

Zapraszamy na stronę www.nbp.pl/centrumpieniadza

Poznaj fascynujący świat pieniądza!

HISTORIA • EKONOMIA • EDUKACJA

Zapraszamy na stronę www.nbp.pl/centrumpieniadza